

دستور العمل طرح طبقه‌بندی تخصصی معلمان آموزش و پرورش استثنایی

معاونت برنامه ریزی آموزشی و توان بخشی

دی ماه ۹۹

امروزه مهم‌ترین سرمایه‌ی هر سازمانی، نیروی انسانی آن سازمان می‌باشد که می‌تواند با مشارکت در تمام فعالیت‌ها، در قالب رسمی و یا غیر رسمی به توان سازمان بیافزاید و در رسیدن به آرمان و اهداف سازمانی موثر باشد.

نیروی انسانی هر سازمان می‌تواند با استفاده از ابزاری نوین به نام توانمندسازی و استفاده حداکثری از ظرفیت‌های موجود و همچنین ابزاری قدرتمند به نام مشارکت جویی هوشمندانه و موثر، مدیران را در جهت حرکت به سمت تعالی سازمانی سوق دهد. لذا بهترین راه یا کوتاه‌ترین راه جهت دستیابی به اهداف سازمانی، استفاده از مشارکت تمامی نیروهای انسانی (مشارکت کارکنان) از طریق ایجاد گروه‌ها با هدف کسب انرژی خلاق از کارکنان و ایجاد انگیزش در آن‌ها، در جهت بهبود وضعیت یک سازمان و به عبارتی تعالی آن سازمان است.

لازمه‌ی حرکت به سوی تعالی سازمانی، فراهم نمودن شرایط جهت توسعه‌ی پایدار سازمانی است که این مهم نیز خود منوط به ایجاد همبستگی سازمانی می‌باشد و از طرفی بدون مشارکت سازمانی نیز همبستگی سازمانی رخ نمی‌دهد. باید توجه داشت که مشارکت کارکنان در تمامی حوزه‌های تأثیرگذار یک سازمان نه از نوع مشارکت ابزاری و نه از نوع مشارکت تحمیل شده و تبعی، بلکه از نوع مشارکت توسعه‌ای است که عبارت است از فرآیند جامع، پویا، همبسته و چند بعدی که خواهان مشارکت همه‌ی افراد در سازماندهی فعالیت‌های سازمانی می‌باشد. به عبارتی مشارکت کارکنان یک سازمان در جهت اهداف و برنامه‌ریزی‌های راهبردی، عاملی اساسی در بقا و موفقیت یک سازمان است.

در همین راستا سازمان آموزش و پرورش استثنایی به عنوان مهم‌ترین ارکان آموزش تخصصی به دانش‌آموزان با نیازهای ویژه در سطح کشور، باید توان لازم به عنوان بستر اصلی مشارکت سازمانی و حرکت به سوی سازمان متعالی را به دست آورد که مهمترین شاخص نیل به این مهم، نیروی انسانی آن است که برای مشارکت نیاز به حساس سازی، آگاه سازی، فعال سازی و دادن بازخورد دارد.

بیان مسئله و ضرورت

مشارکت سازمانی در قالب بهره‌مندی از آگاهی، تجارب، توانمندی‌ها و مهارت‌های عمومی و تخصصی بسیاری از کارکنان شاغل و بازنشسته‌ی هر سازمانی از جمله سازمان آموزش و پرورش استثنایی یکی از عوامل موثر در ارتقا سطح اهداف و راهبرد های سازمانی می‌باشد و مدیرانی که به تعالی سازمانی در حیطه‌ی مسئولیت خود می‌اندیشند، پیوسته بر آن تأکید می‌ورزند.

با توجه به بررسی‌های به عمل آمده در مدارس استثنایی سطح کشور، شاهد تنوع مهارت‌های رشته‌ای و فرا رشته‌ای بسیاری از نیروهای شاغل در آموزش و پرورش استثنایی، از جمله پزشکی، مهندسی، هنر، فناوری اطلاعات، ورزشی و

...هستیم. بر همین اساس "طرح طبقه بندی تخصصی معلمان" با تکیه بر دانش، تجارب، توانمندی‌ها و مهارت‌های عمومی و تخصصی، یک راهبرد اساسی و به عنوان یک ضرورت در سازمان آموزش و پرورش استثنایی مورد توجه قرار گرفته است.

این طرح که با تکیه بر استفاده از مهارت‌ها، اندیشه‌ها و خلاقیت‌های نیروهای شاغل در آموزش و پرورش استثنایی کشور و بر مبنای توسعه‌ی مشارکت نیروهای انسانی موجود در رشته‌ها و زمینه‌ای آموزشی، توان‌بخشی، پژوهشی، فرهنگی، اداری و اجرایی می باشد، مبتنی بر سند تحول بنیادین و منطبق با سیاست‌های راهبردی وزارت آموزش و پرورش است.

اهداف

- ایجاد بانک اطلاعاتی از تخصص‌های کارکنان آموزش و پرورش استثنایی.
- تقویت زمینه‌های مشارکت، توسعه‌ی گفت‌وگو مشارکت جویی و مشارکت پذیری.
- تشویق و هدایت کارکنان شاغل در آموزش و پرورش استثنایی به ابداع و بروز خلاقیت‌ها و کاربرد نوآوری
- بهره‌مندی از تخصص همکاران در راستای اهداف سازمان آموزش و پرورش استثنایی.
- بهره‌مندی جامعه‌ی تصمیم گیر (شامل برنامه‌ریزان و مدیران حوزه‌ی ستادی) از دانش و تخصص جامعه‌ی تصمیم ساز (شامل نیروهای شاغل و یازنشسته صف).
- شناسایی تهدیدات مربوط به آموزش و پرورش استثنایی و تبدیل این تهدیدات به فرصت و کشف و بهره‌گیری از فرصت‌ها.
- ارتقای کیفیت خدمات آموزشی، توان‌بخشی، پژوهشی، پرورشی، تشخیصی و حمایتی سازمان از طریق تلاش. سازمان یافته در جهت بهره‌گیری از ظرفیت نیروی انسانی شاغل و یازنشسته.

معرفی و الزامات طرح

در این برنامه، گروه‌های حرفه‌ای ده گانه معلمان شاغل و یازنشسته سازمان آموزش و پرورش استثنایی مشتمل بر، گروه معلمان مشاور و مددکار، معلمان توان‌بخشی، معلمان هنرمند، معلمان نویسنده، معلمان پژوهشگر، معلمان ورزشکار، معلمان مهندس، معلمان پزشک و مراقب سلامت، معلمان مسئول، معلمان مبتکر و کارآفرین و معلمان نیکوکار می باشد، که شرایط عضویت در هر یک از گروه‌های ده گانه به شرح ذیل می باشد:

- ✓ **معلمان مشاور و مددکار:** دارای مدرک تحصیلی لیسانس یا بالاتر در رشته روان‌شناسی (تمام گرایش‌ها) و مددکاری و دارا بودن ابلاغ مشاوره یا مددکاری و یا عضویت در سازمان نظام روان‌شناسی و مشاوره.

✓ **گروه معلمان توان‌بخش :** دارای مدارک تحصیلی لیسانس یا بالاتر در رشته‌های توان‌بخشی (کاردرمانی، گفتاردرمانی، فیزیوتراپی، شنوایی سنجی، بینایی سنجی و...) باشند.

✓ **گروه معلمان هنرمند:** دارا بودن تخصص و مهارت در زمینه‌های هنری (خطاطی، نقاشی، عکاسی، فیلمبرداری و کارگردانی، بازیگری، موسیقی و...) که به تأیید اداره آموزش و پرورش استثنایی رسیده باشد.

✓ **گروه معلمان نویسندگان و پژوهشگر:** معلمانی که در زمینه پژوهش و نویسندگی دارای اثر چاپ شده باشد (پایان نامه مقطع کارشناسی ارشد یا دکتری به عنوان اثر پژوهشی در این بخش ملاک قرار گرفته نمی‌شود) و یا در کانون نویسندگان عضویت داشته باشد و یا مهارت مورد ادعا به تأیید اداره آموزش و پرورش استثنایی رسیده باشد.

تشخیص داشتن مهارت لازم، بر اساس سوابق نیروها و تأیید اداره‌ی آموزش و پرورش استثنایی استان می باشد.

✓ **گروه معلمان ورزشکار:** معلمانی که مهارت و تخصص کافی حداقل در یکی از رشته‌های ورزشی داشته باشند یا دارای مدرک تحصیلی لیسانس به بالا مرتبط با رشته تربیت بدنی باشند و یا دارای مقام در مسابقات استانی، کشوری و جهانی باشند.

تشخیص داشتن مهارت لازم بر اساس سوابق نیروها با تأیید اداره‌ی آموزش و پرورش استثنایی استان می‌باشد.

✓ **گروه معلمان مهندس:** معلمانی که در یکی از رشته‌های فنی-مهندسی دارای مدرک تحصیلی لیسانس یا بالاتر باشند و یا در کانون‌ها، انجمن‌های مرتبط و یا نظام مهندسی عضویت داشته باشند. ملاک تشخیص، درج عنوان رشته فنی-مهندسی در حکم کارگزینی باشد.

✓ **گروه معلمان پزشک و مراقب سلامت :** معلمانی که در رشته‌های پزشکی (دکتری یا تخصص) و بهداشت (تمام گرایش‌ها) دارای مدرک تحصیلی باشند.

نیروهای مراقب سلامت و بهداشت مدارس بر اساس ابلاغ صادره می‌توانند در این گروه قرار بگیرند.

✓ **گروه معلمان مسئول:** تمامی کارکنان شاغل در ادارات آموزش و پرورش استثنایی، مدیران و معاونین مدارس استثنایی سراسر کشور، همچنین نیروهایی که در حکم کارگزینی ایشان با عنوان حق مسئولیت دارای امتیاز مکسب می باشند یا در کارشناسی زیر مجموعه رئیس اداره می‌باشند، می‌توانند عضو گروه معلمان مسئول باشند. لازم به ذکر است که نیروهای اداری و مدیران و معاونین مدارس به انتخاب خود می‌توانند بر اساس شرایط احراز ذکر شده، در گروه‌های دیگری به جز گروه معلمان مسئول عضویت داشته باشند (که در این صورت، عضویت در گروه معلمان مسئول ملغی می گردد).

✓ **گروه معلمان مبتکر و کارآفرین:** معلمانی که به تشخیص اداره آموزش و پرورش استثنایی استان و بر اساس سوابق و مدارک در زمینه فعالیت‌ها و امور خلاقانه و یا کارآفرینی دارای تجربه و مهارت باشند و یا در زمینه‌های مرتبط با آموزش دارای گواهی ثبت اختراع و یا ابتکار باشند.

✓ **گروه معلمان نیکوکار:** معلمانی که صرفاً به انجام امور خیر در حیطه آموزش و پرورش استثنایی علاقه مند بوده و در این زمینه فعالیت می‌نمایند (به تشخیص اداره آموزش و پرورش استثنایی).

فرآیند اجرا

با توجه به گستردگی این طرح در سطح کشور و تنوع تخصص‌ها و گروه‌ها، سعی بر آن است که با هدف استفاده حداکثری از تمامی ظرفیت‌های موجود، انواع تیم‌های کاری بر اساس اهداف تعریف شده در شرایط مقتضی به کار گرفته شود.

این برنامه در سطح کشوری و استانی، نیروهای شاغل در آموزش و پرورش استثنایی را به گروه تیم‌های پروژه، تیم‌های چند وظیفه‌ای و تیم بهبود فرآیند تقسیم می‌نماید.

- **تیم‌های پروژه:** عبارت است از گروه‌های تخصصی ده‌گانه متشکل از تمامی افراد واجد شرایط تعریف شده (در سطح استان) که وظیفه‌ی تولید محتوا یا محصول و یا پیشنهاد را در حیطه‌ی تخصصی بر اساس شرح وظایف ارائه شده دارد.

نکات قابل توجه:

- (۱) اعضای تیم پروژه به مدت یک سال در تیم حضور دارند و از سوی رئیس اداره آموزش و پرورش استثنایی برای ایشان ابلاغ صادر می‌گردد.
- (۲) هر استان می‌تواند ۱ تا ۱۰ تیم پروژه تشکیل دهد.
- (۳) تیم پروژه در هر استان در دو سطح ارائه پیشنهاد و اجرای تخصصی مرتبط با هر گروه و یا ارجاعات تخصصی مرتبط با تیم چند وظیفه‌ای آن استان می‌تواند نقش آفرینی کند.
- (۴) یک نفر از اعضای تیم پروژه در هر استان به نمایندگی از آن تیم (توافقی یا با برگزاری انتخابات) در تیم چند وظیفه‌ای استان حضور خواهد داشت.
- (۵) هر تیم پروژه در شبکه شاد یا فضای مجازی دارای گروه تخصصی است که تمامی اخبار و اطلاعات و اقدامات از این طریق در اختیار ایشان قرار می‌گیرد.

- **تیم چند وظیفه‌ای:** مختص فعالیت‌های استانی تشکیل می‌گردد و نمایندگان گروه‌های ده گانه (با تخصص‌های گوناگون تعریف شده در دستورالعمل) در قالب یک گروه و در کنار هم برای به انجام رساندن هدف یا پیشنهاد مشخص در سطح استان، یک پروژه را به انجام می‌رسانند.

- (۱) تعداد اعضای یک تیم چند وظیفه‌ای در سطح استان حداقل ۳ نفر و حداکثر ۱۰ نفر می‌باشد.
- (۲) اعضای تیم چند وظیفه‌ای هر استان باید عضو یکی از گروه‌های ده گانه (تیم‌های پروژه) سازماندهی شده باشند.
- (۳) فعالیت‌های انجام شده در یک تیم چند وظیفه‌ای در سطح استان باید خلاقانه و نوآورانه باشد به گونه‌ای که محصول نهایی ارائه شده قبلاً یا ارائه نشده باشد و یا این که محصول نهایی به درجات کیفی بالاتری نسبت به محصول قبل رسیده باشد.
- (۴) حیطه فعالیت‌های تیم چند وظیفه‌ای می‌تواند پیشنهادات تیم‌های پروژه را جامعه عمل پوشانده و به فعلیت برساند و نماینده تیم چند وظیفه‌ای در استان، موظف است طرح‌های اجرا شده توسط این تیم را به عنوان یک فعالیت خلاقانه و یا یک فعالیت اثرگذار در اختیار تیم بهبود فرآیند قرار دهد.
- (۵) اعضای تیم چند وظیفه‌ای باید از میان خود یک نماینده جهت ارتباط با تیم بهبود فرآیند و شرکت در جلسات در سطح سازمان انتخاب نمایند. (برگزاری انتخابات و معرفی به رئیس اداره آموزش و پرورش استثنایی).

- **تیم بهبود فرآیند:** متشکل از ۷ نفر افراد مجرب و خلاق، از واحدهای مختلف سازمان آموزش و پرورش استثنایی با سطوح مختلف سازمانی می‌باشد که با هدف جمع‌بندی اقدامات عملی و یا پیشنهادات نظری مرتبط با تیم‌های چند وظیفه‌ای هر استان با هدف افزایش بهره‌وری سازمانی تشکیل می‌گردد.
- نکات قابل توجه:

- (۱) اعضای تیم بهبود فرآیند از سوی ریاست سازمان به مدت یکسال منصوب می‌شوند.
- (۲) اعضای تیم بهبود فرآیند در سطح سازمان باید یک رئیس و یک دبیر را بر اساس رای گیری از میان خود انتخاب نمایند.

وظایف تیم بهبود فرآیند:

- (۱) ارسال یا انتقال سیاست‌ها و برنامه‌های سازمان به تیم‌های چند وظیفه‌ای در سطح استان‌ها
- (۲) تشکیل گروه نمایندگان تیم‌های چند وظیفه‌ای استان‌ها در فضای مجازی و راهبری گروه بر اساس اهداف مشخص

- ۳) ارتباط مستمر با روسای تیم‌های چند وظیفه‌ای از طریق فضای مجازی و دریافت و انتقال نظرات، پیشنهادات و عملکردهای ایشان و ارسال گزارش به رئیس سازمان
- ۴) تشکیل جلسات ماهانه در سطح سازمان
- ۵) تشکیل جلسات هر شش ماه، یک بار، با روسای تیم‌های چند وظیفه‌ای به صورت حضوری یا ویدئو کنفرانس
- ۶) تشکیل جلسات سالانه یا دوسالانه با حضور کلیه افراد عضو در سطوح تیم‌های پروژه و چند وظیفه‌ای
- ۷) تسهیل مشکلات مرتبط با هر یک از تیم‌ها بر اساس گزارش‌های دریافتی
- ۸) پیگیری الزامات تعریف شده جهت جبران زحمات همکارانی که با طرح مشارکت می‌نمایند.

ملاحظات مربوط به تشکیل گروه‌ها و نحوه‌ی انجام کار

- ۱) در تیم‌های پروژه الزاماً باید ۱ نفر از اعضای تیم بازنشستگان گرامی عضو باشد.
- ۲) تمامی افراد شاغل در آموزش و پرورش استثنایی می‌توانند در طرح "طبقه بندی تخصصی معلمان"، جهت عضویت در تیم‌های پروژه اعلام آمادگی نمایند و بر اساس احراز شرایط عضو تیم پروژه شوند.
- ۳) ادارات آموزش و پرورش استثنایی استان جهت انجام امور مرتبط با این طرح کمیته‌ای سه نفره را متشکل از معاون هر اداره به همراه دو نفر دیگر از کارشناسان اداری تشکیل و امور مربوطه را تا حصول نتیجه پیگیری می‌نمایند.
- ۴) پس از تشکیل تیم‌های ده گانه، از هر تیم پروژه بر اساس توافق یا برگزاری انتخابات یک نفر به عضویت تیم چند وظیفه در می‌آید.
- ۵) انتخابات مرتبط با تیم‌های چند وظیفه‌ای جهت معرفی نماینده استان به تیم بهبود فرآیند با حضور رئیس یا معاون اداره آموزش و پرورش استثنایی برگزار و فرد منتخب طی صورت جلسه‌ای به تیم بهبود فرآیند معرفی گردد.
- ۶) هر گروه یا تیم (تیم پروژه یا چند وظیفه‌ای) در سطح استان برای خود در شبکه شاد مجمع مشورتی همان گروه را با مشخص شدن مسئول هر گروه تشکیل خواهد داد.
- ۷) در مجموع با انتخاب ۳۲ نماینده از هر استان مجمع طبقه بندی تخصصی با وظایف ذیل در سازمان تشکیل گردد:
- الف) ارائه گزارش ۶ ماهه فعالیت‌های استان و استماع نظرات مجمع در زمینه برنامه‌های اجرا شده یا در حال اجرا
- ب) ارائه برنامه‌ها، پیشنهادات و طرح‌های کلان قابل اجرا در سطح سازمان آموزش و پرورش استثنایی

زمان بندی اجرای برنامه

زمان	فعالیت
نیمه اول دی ماه	۱_ ارسال دستورالعمل طرح "طبقه بندی تخصصی معلمان" به ادارات آموزش و پرورش استثنایی استان
نیمه دوم دی ماه	۲_ ارسال دستورالعمل طرح "طبقه بندی تخصصی معلمان" به مدارس
نیمه اول بهمن	۳_ معرفی افراد واجد شرایط از سوی مدارس جهت عضویت در تیم های پروژه به همراه مستندات کمیته پیگیری و نظارت انسانی
نیمه دوم بهمن ماه	۴_ صدور ابلاغ افراد تیم های پروژه از سوی رئیس اداره آموزش و پرورش
نیمه دوم بهمن ماه	۵_ تشکیل گروه های مدیریت پروژه در شبکه شاد(فضای مجازی مجاز) و آغاز به کار این گروه ها
نیمه دوم اسفند ماه	۶_ انتخابات اعضای تیم چند وظیفه ای و آغاز به کار بر اساس شرح وظایف
نیمه اول تیر ماه	۷_ انتخاب و معرفی نماینده استان جهت حضور در مجمع مدیریت مشارکتی سازمان
نیمه اول شهریور ماه	۸_ تشکیل جلسه مجمع مدیریت طبقه بندی تخصصی معلمان در سازمان